

Brüsszel, 2024. június 14.
(OR. en)

10817/24

Intézményközi referenciaszám:
2008/0140(CNS)

ANTIDISCRIM 95
FREMP 291
GENDER 114
JAI 968
MI 583
SOC 435

JELENTÉS

Küldi:	az elnökség
Címzett:	a Tanács
Előző dok. sz.:	10476/24
Biz. dok. sz.:	11531/08 - COM(2008) 426 final
Tárgy:	Az egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló irányelv (19. cikk) – <i>Jelentés az elért eredményekről</i>

I. BEVEZETÉS

A Bizottság 2008. július 2-án javaslatot nyújtott be a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek egy arra irányuló tanácsi irányelvre vonatkozóan, hogy a valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron, illetve szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelmet kiterjessze a foglalkoztatáson kívül eső területekre. Az egyenlő bánásmódról szóló horizontális irányelvjavaslat a vonatkozó hatályos uniós jogszabályokat¹ kiegészítve be kívánja tiltani a fent felsorolt okokon alapuló hátrányos megkülönböztetést a következő területeken: szociális védelem, a szociális biztonságot és az egészségügyi ellátást is ideértve; oktatás; valamint az árukhoz és szolgáltatásokhoz, köztük a lakhatáshoz való hozzáférés.

¹ Különösen a 79/7/EGK, a 2000/43/EK, a 2000/78/EK és a 2004/113/EK tanácsi irányelv.

A Lisszaboni Szerződés 2009. december 1-jei hatálybalépését követően a javaslat már az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 19. cikkének hatálya alá tartozik (különleges jogalkotási eljárás), ennélfogva a Tanácsnak – az Európai Parlament *egyetértését* követően – egyhangúlag kell eljárnia.

Az Európai Parlament 2009. április 2-án konzultációs eljárás keretében elfogadta a javaslatról szóló véleményét². A Tanácsnak a végleges szövegre vonatkozóan az Európai Parlament egyetértését kell majd kérnie.

Jóllehet a javaslatról csaknem tizenhat éve folynak a megbeszélések, és szinte minden elnökség felvette azt a Tanács napirendjére, eddig nem sikerült megállapodásra jutni. Az elért eredményekről szóló legutóbbi jelentést³ 2023. június 12-én terjesztették az EPSCO Tanács elé.

Bár a delegációk túlnyomó többsége régóta támogatta az irányelvet és azt a tényt, hogy annak célja a meglévő jogi keret kiegészítése a hátrányos megkülönböztetés mind a négy okának egy horizontális megközelítés keretében történő kezelése révén, néhány másik delegáció fenntartásainak adott hangot, és pontosításokat kért a jogbiztonság vélt hiányával, a hatáskörök megosztásával és a szubszidiaritás elvének való megfeleléssel, valamint a javaslat hatásával – különösen a javaslat lehetséges pénzügyi következményeivel – kapcsolatban.

A megfogalmazott aggályok elosztatása érdekében az évek során jelentősen átszövegezték a javaslatot, többek között pontosítva a jogi kötelezettségeket mind az érdemi tartalom, mind a hatáskörmegosztás tekintetében, valamint jelentősen korlátozva az irányelvtervezet potenciális pénzügyi hatását.

A Bizottság támogatja a kompromisszumra való törekvést, ugyanakkor egyelőre vizsgálati fenntartással él az eredeti javaslatához képest tett minden változtatással kapcsolatban.

² Lásd: A6-0149/2009. A jelenleg hivatalban lévő Európai Parlamentben Alice Kuhn két (SE/Zöldek/Európai Szabad Szövetség) jelölték ki a javaslat előadójának.

³ 9043/23. A Tanács irányadó vitát is tartott a javaslatról (lásd a 9544/23 dokumentumot).

II. A BELGA ELNÖKSÉG IDEJE ALATT A TANÁCSBAN VÉGZETT MUNKA

A belga elnökség intenzív munkát végzett a javaslattal kapcsolatban az egyhangúság elérése érdekében. A javaslat megvitatására több szinten is sor került: a szociális kérdésekkel foglalkozó munkacsoport három ülésén⁴, a Coreperben három alkalommal⁵, valamint a Tanács szintjén is. Az elnökség négy szövegezési javaslatot terjesztett elő azzal a céllal, hogy a delegációk által megfogalmazott valamennyi lezáratlan aggályt rendezze, különös tekintettel a jogbiztonsággal, a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartásával és a jövőbeli irányelv potenciális pénzügyi hatásaival kapcsolatban⁶.

Ezeket az aggályokat az elnökség a következőképpen orvosolta:

1. A szöveget átfogalmaztuk annak érdekében, hogy tisztázzuk a fogyatékossgal élő személyek igényeihez való *ésszerű alkalmazkodásra* vonatkozó tagállami kötelezettségek hatályát (4. cikk és (19a)–(20d) preambulumbekzdés), megkülönböztetve azt az akadálymentesség biztosítására vonatkozó kötelezettségtől, amelyet korábban töröltek.
2. A tagállamoknak *az oktatás területére vonatkozó hatásköreit* – többek között a díjak és a korhatárok megállapítása tekintetében – konkrétan fogalmaztuk meg (a 3. cikk (2) bekezdésének d) pontja és a (17 g) preambulumbekzdés).
3. A szöveget tovább pontosítottuk, utalva a tagállamoknak az általános érdekű szolgáltatások nyújtása, vállalkozásba adása és szervezése terén fennálló széles mérlegelési jogkörére, megerősítve, hogy *az általános érdekű szolgáltatások* nyújtása tekintetében meglévő, a regionális, illetve helyi szintek közötti eltérések önmagukban nem minősülnek hátrányos megkülönböztetésnek (a 3. cikk (5a) bekezdése és a (11) preambulumbekzdés).
4. A szöveget módosítottuk, lehetővé téve a tagállamok számára a születésszám csökkenéséből adódó *demográfiai kihívás* kezelését (a 3. cikk (4a) bekezdése és a (19-a) preambulumbekzdés).

⁴ A február 20-i, március 14-i és április 9-i ülés.

⁵ Április 18., április 26. és június 14.

⁶ 5552/24, 6630/24, 7549/24 és 8616/24 (változatlan formában a 8616/1/24 REV 1 dokumentum, illetve kisebb technikai és szerkesztési kiigazításokkal a 10476/24 dokumentum).

5. Az elnökség továbbá pontosította *az életkoron vagy fogyatékosságon alapuló eltérő bánásmód* feltételeit (a 2. cikk (5a) és (6) bekezdése), valamint a (14-a) és (14a) preambulumbekendés).
6. Az elnökség hasonlóképpen pontosította *a konkrétan a pénzügyi szolgáltatások területén alkalmazott, az életkoron vagy az egészségi állapoton alapuló eltérő bánásmódra* vonatkozó rendelkezéseket (a 2. cikk (7a)–(7) bekezdése és a (15ab) preambulumbekendés).
7. *Az átültetési időszakot* az előző tervezethez képest 3 évre csökkentettük, tekintettel a javaslat eredeti közzététele óta eltelt hosszú időre, a vonatkozó rendelkezést pedig a jelenlegi gyakorlatnak megfelelően átfogalmaztuk (a 15. cikk (2) bekezdése). *A jelentéstételi kötelezettséggel kapcsolatos határidőt* ellenben 4 évre hosszabbítottuk.
8. A (9) preambulumbekendést átfogalmaztuk annak kifejezett megerősítése érdekében, hogy a szubszidiaritás és az arányosság elvét illetően gondos értékelésre került sor.
9. Számos változtatásra került sor a szöveg *aktualizálása*, valamint belső koherenciájának és egyértelműségének javítása érdekében is.

A Coreper április 18-i és 26-i ülésén a delegációk túlnyomó többsége támogatta az elnökségi szöveget és azt a célt, hogy a Tanács a 2024. május 7-i ülésén általános megközelítést fogadjon el. Néhány delegáció azonban több időt kért belső döntéshozatali folyamataik befejezésére, valamint annak érdekében, hogy lehetőség nyíljon az esetleges további észrevételek megküldésére⁷. Az elnökség ezért az EPSCO Tanács május 7-i ülésén folytatott megbeszélés célját irányadó vitára változtatta. A Tanácsban folytatott irányadó vita⁸ során a delegációk túlnyomó többsége szorgalmazta, hogy a legutóbbi kompromisszumos szövegen alapuló javaslatra építve még a belga elnökség alatt, mielőbb állapotodjanak meg a javaslatról. Három delegáció azonban továbbra is általános fenntartással élt.

⁷ Az elnökséghez nem érkezett írásbeli észrevétel.

⁸ 9094/24.

A Tanácsban folytatott irányadó vitát követően az elnökség kétoldalú megbeszéléseket folytatott azokkal a delegációkkal, amelyeknek még rendezetlen aggályaik voltak, azzal a céllal, hogy sikerüljön megoldást találni és felszámolni az egyhangúság elérésének útjában álló akadályokat. Ezt követően az irányelvet ismét a Coreper napirendjére tűztük, annak június 14-i ülésére⁹. A Coreper megbeszélései során bár a delegációk túlnyomó többsége támogatta az elnökségi szöveget és azt a célt, hogy a Tanács általános megközelítést alakítson ki, három delegáció továbbra is fenntartással élt. Így tehát egyértelművé vált, hogy a szükséges egyhangúságot továbbra sem sikerült elérni.

III. KONKLÚZIÓ

Az elnökség kompromisszumos szövege e jelentés mellékletében található. A delegációk túlnyomó többsége megerősítette, hogy határozottan támogatja ezt a szöveget, és sürgette annak gyors elfogadását. A Bizottság hangsúlyozta, hogy továbbra is prioritásként kezeli a javaslat elfogadását.

Az elnökség megállapítja, hogy a jelenlegi kompromisszumos szöveg, amely figyelembe veszi az összes kifejezésre juttatott aggályt, és amelyet huszonnégy tagállam támogat, még nem élvez egyhangú jóváhagyást. Tekintettel arra, hogy napjainkban egyre gyakoribb a kiszolgáltatott csoportokkal szembeni hátrányos megkülönböztetés és zaklatás, ami azt mutatja, hogy sürgősen szükség van arra, hogy a polgáraink számára Uniószerre gondoskodjunk a közös és horizontális védelemről a védett tulajdonságok bármelyike alapján való hátrányos megkülönböztetéssel szemben, az elnökség reméli, hogy sikerül a közeljövőben további támogatást szerezni a Tanácsban szükséges egyhangúság kialakításához.

⁹ Mivel nem érkezett további szövegezési javaslat, az elnökség nem végzett érdemi változtatásokat a Coreper április 18-i és 26-i ülésén megvitattott kompromisszumos szövegen. Csak kisebb technikai és szerkesztési kiigazításokat tett (lásd a 10476/24 dokumentumot).

Javaslat

A TANÁCS IRÁNYELVE

a személyekkel szembeni, vallásra vagy meggyőződésre, fogyatékosagra, életkorra vagy szexuális irányultságra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 19. cikke (1) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság javaslatára¹⁰,

a jogalkotási aktus tervezete nemzeti parlamenteknek való megküldését követően,

tekintettel az Európai Parlament egyetértésére¹¹,

különleges jogalkotási eljárás keretében,

¹⁰ HL C [...], [...], [...]. o.

¹¹ HL C [...], [...], [...]. o.

mivel:

- (1) Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 2. cikkével összhangban az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul, amely értékek közösek a tagállamokban. Az EUSZ 6. cikkével összhangban az Unió elismeri az Európai Unió Alapjogi Chartájában (a továbbiakban: az Alapjogi Charta) foglalt jogokat, szabadságokat és elveket. Ugyanezen cikk értelmében az alapvető jogok, ahogyan azokat az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény biztosítja, továbbá ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományáiból következnek, az uniós jogrend részét képezik mint annak általános elvei.
- (2) Minden ember törvény előtti egyenlőséghez és a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelemhez való joga egyetemes emberi jog, amelyet elismer az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, az Egyesült Nemzeteknek a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezménye, a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezmény, az Egyesült Nemzeteknek a polgári és politikai jogok, valamint a gazdasági, szociális és kulturális jogok egyezségokmánya, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény (a továbbiakban: az UNCRPD), az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény, illetve az Európai Szociális Charta, amelyeket valamennyi tagállam aláírt. Ez az irányelv – különösen az észszerű alkalmazkodásra vonatkozó rendelkezésekben – tiszteletben tartja az UNCRPD-ben és a világ kulturális és természeti örökségéről szóló ENSZ-egyezményben elismert alapvető elveket.

- (2a) Az Unió 2010. december 23. óta részes fele az UNCRPD-nek. Az UNCRPD rendelkezései – az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 216. cikke (2) bekezdésének megfelelően – szerves részét képezik az Európai Unió jogrendjének, ezért az uniós jogszabályokat olyan módon kell értelmezni, hogy az összhangban álljon az UNCRPD-ben foglaltakkal. Az UNCRPD 2. cikke értelmében az észszerű alkalmazkodás megtagadása beletartozik a hátrányos megkülönböztetés fogalmába, az egyezmény 9. cikke pedig a hozzáférhetőségre vonatkozó kötelezettségeket tartalmaz. Az „Egyenlőségközpontú Unió: Stratégia a fogyatékossgal élő személyek jogainak érvényre juttatásáért (2021–2030)” című közleményében a Bizottság hangsúlyozza, hogy a fogyatékossgal élő személyek tartós egyenlőtlenségekkel és hátrányos megkülönböztetéssel szembesülnek számos, a foglalkoztatáson kívüli területen is, ideértve például a szociális védelmet, az egészségügyet, az oktatást, valamint az árukhoz és a szolgáltatásokhoz – többek között a lakhatáshoz – való hozzáférést, és megállapítja, hogy e kérdéseket illetően további előrelépésre van szükség az uniós jogalkotás terén. Ez az irányelv – az UNCRPD végrehajtása során uniós és tagállami szinten hozott egyéb intézkedésekhez hasonlóan – hozzájárul e kérdések kezeléséhez.
- (3) Ez az irányelv tiszteletben tartja a különösen az Alapjogi Charta által elismert alapvető jogokat, és betartja a különösen az Alapjogi Charta által elismert alapvető elveket. Az Alapjogi Charta 10. cikke elismeri a gondolat-, a lelkiismeret és a vallásszabadsághoz való jogot; a 21. cikk tiltja a hátrányos megkülönböztetést, beleértve a valláson, meggyőződésen, fogyatékossgon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetést is; a 26. cikk pedig elismeri a fogyatékossgal élő személyek jogát az önállóságuk biztosítását célzó intézkedések igénybevételére.
- (4)
- (5) Az Európai Tanács a 2007. december 14-i brüsszeli ülésén elfogadott következtetéseiben felkérte a tagállamokat, hogy erősítsék meg a munkaerőpiacon belüli és azon kívüli hátrányos megkülönböztetés megelőzésére és a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemre irányuló erőfeszítéseiket.

- (5a) Az Egyenlőségközpontú Unió kiépítése érdekében a Bizottság 2020-ban és 2021-ben kulcsfontosságú stratégiákat és cselekvési terveket¹² fogadott el, amelyek előmozdítják az egyenlő bánásmód elvét, valamint célzott intézkedésekkel és az egyenlőség szempontjának valamennyi szakpolitikai területen való általános érvényesítésével hozzájárulnak a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemhez, ugyanakkor rámutatnak az interszekcionális megközelítés fontosságára is.
- (5ab) A Tanács 2022. március 4-én, a rasszista és antiszemita incidensek számának az uniós tagállamokban bekövetkezett, riasztó mértékű növekedésére reagálva következtetéseket fogadott el a rasszizmus és az antiszemitizmus elleni küzdelemről¹³. Ezenkívül a Bizottság „Nincs helye a gyűlöletnek: európai összefogás a gyűlölet ellen” című, az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz intézett közös közleménye azt célozza, hogy a különféle szakpolitikák keretében hozott intézkedések megerősítése révén fokozódjanak a gyűlölet valamennyi formája elleni küzdelemre irányuló uniós erőfeszítések. E közlemény mindenekelőtt felhívást jelent az annak biztosítását célzó cselekvésre, hogy Európában mindenkire nézve érvényesüljenek az Unió alapvető értékei. Az egyenlőség és a megkülönböztetés tilalma a Szerződés 2. cikkében és az Európai Unió Alapjogi Chartájában rögzített ezen alapvető értékek és alapvető jogok közé tartozik. Ezek képezik az alapját annak, hogy minden ember – a háttérétől függetlenül – félelem nélkül tudjon együtt élni másokkal. Az Unió elkötelezett egy olyan társadalom kialakítása mellett, amelyben mindenki egyenlő esélyt kap a boldogulásra, és szabadon kifejezheti egyéniségét. Egy ilyen társadalom megvalósítása hatékony védelmet nyújt a gyűlölet és az intolerancia ellen¹⁴.

¹² A 2020–2025-ös időszakra vonatkozó nemi esélyegyenlőségi stratégia; a 2020–2025-ös időszakra vonatkozó, rasszizmus elleni uniós cselekvési terv; a 2020–2030-as időszakra vonatkozó, a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó uniós stratégiai keretrendszer; a 2020–2025-ös időszakra vonatkozó, az LMBTIQ-személyek egyenlőségéről szóló stratégia; valamint a 2021–2030-as időszakra vonatkozó, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló stratégia. Emellett a Bizottság stratégiát fogadott el az antiszemitizmus elleni küzdelemre és a zsidó élet előmozdítására vonatkozóan.

¹³ [pdf \(europa.eu\)](#)

¹⁴ JOIN (2023) 51 final, 2023.12.6.

- (5ac) A Bizottság az Európai Tanács 2023. júniusi következtetéseire¹⁵ válaszul kiadott, „Demográfiai változások Európában: a cselekvés eszköztára” című, 2023. október 11-i közleményében¹⁶ átfogó megközelítést határoz meg a demográfiai változásokra vonatkozóan, bemutat egy sor, a tagállamok rendelkezésére álló szakpolitikai eszközt, valamint felszólítja a tagállamokat arra, hogy az egyenlőség, a hátrányos megkülönböztetés tilalma és a nemzedékek közötti méltányosság kiemelt szempontot képezzen a szakpolitikai döntéshozatal során.
- (6) Az Európai Parlament a 2008. május 20-i, a 2015. szeptember 8-i és a 2023. április 19-i állásfoglalásában szorgalmazta, hogy az európai uniós jogban bővítsék ki a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelmet.
- (6a) A hátrányos megkülönböztetésnek nemcsak az egyénekre van súlyos hatása, hanem a társadalom egészére is, többek között a bruttó hazai termékre, az adóbevételekre és a társadalmi kohézióra. Az ezen irányelvben előírt, hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelem képes hozzájárulni a jobb egészségi állapothoz és a jobb oktatási eredményekhez, továbbá mindezek révén segít növelni a tagállamok bruttó hazai termékét.

¹⁵ Az Európai Tanács következtetése, 2023. június 29–30.

¹⁶ COM (2023)577 final, 2023.10.11.

(7) Az Európai Bizottság a „Megújított szociális menetrend: lehetőségek, hozzáférés és szolidaritás a 21. századi Európában” című közleményében kijelentette, hogy az olyan társadalmakban, ahol minden embert egyenlő értékűnek tekintenek, semmiféle mesterséges akadály vagy hátrányos megkülönböztetés nem akadályozhatja meg az embereket a lehetőségek kiaknázásában. A valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés alááshatja az Unió Szerződéseiben foglalt célkitűzéseinek megvalósítását, különösen a foglalkoztatás és szociális védelem magas szintjének elérését, az életszínvonal és az életminőség emelését, a gazdasági és társadalmi kohéziót, valamint a szolidaritást. Alááshatja továbbá a személyek, áruk és szolgáltatások tagállamok közötti szabad mozgása előtt álló akadályok felszámolására vonatkozó célkitűzések teljesülését. Az Európai Bizottság a „Megkülönböztetésmentesség és esélyegyenlőség: megújított kötelezettségvállalás” című közleményében újfent hangsúlyozta és megerősítette a megkülönböztetés elleni küzdelem és az esélyegyenlőség előmozdítása iránti elkötelezettségét. Az Európai Parlament, a Tanács és az Európai Bizottság 2017-ben kihirdette a szociális jogok európai pillérét, amelynek harmadik alapelve értelmében nemtől, faji vagy etnikai származástól, vallástól vagy meggyőződéstől, fogyatékoságtól, életkortól vagy szexuális irányultságtól függetlenül mindenkinek joga van az egyenlő bánásmódhoz és az egyenlő lehetőségekhez a foglalkoztatás, a szociális védelem és az oktatás terén, valamint a nyilvánosság számára elérhető áruk és szolgáltatások igénybevételéhez¹⁷. A szociális jogok európai pillérének megvalósítását célzó cselekvési tervében a Bizottság megerősíti, hogy az egyenlő bánásmód és az egyenlő hozzáférés biztosításához hatékony, megfelelően érvényesített és naprakész jogi keretre van szükség, és e tekintetben külön hivatkozik erre az irányelvre¹⁸.

¹⁷ A szociális jogok európai pillérének kihirdetéséről szóló intézményközi nyilatkozat (HL C 428/09., 2017.12.13., 10. o.).

¹⁸ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: *Cselekvési terv a szociális jogok európai pillérének megvalósítására* (COM/2021/102 final), 2021.3.4.

- (8) A hatályos európai uniós jogszabályok magukban foglalnak három olyan jogi eszközt, amely az Európai Közösséget létrehozó szerződés – az EUMSZ 19. cikke által felváltott – 13. cikkén alapul, valamint egy, az EUMSZ 19. cikkén alapuló jogi eszközt. Az első három jogi eszköz a 2000/43/EK irányelv¹⁹, a 2000/78/EK irányelv²⁰ és a 2004/113/EK irányelv²¹, amelyek célja a nem, faji és etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron és szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés megakadályozása és a vele szembeni küzdelem. Ezek a jogi eszközök bizonyították, hogy a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni küzdelemben fontos szerepet töltenek be a jogszabályok. A 2000/78/EK irányelv például általános keretet hoz létre a foglalkoztatás és a munkavégzés során – a vallás vagy meggyőződés, fogyatékoság, életkor és szexuális irányultság tekintetében – alkalmazott egyenlő bánásmódra vonatkozóan. Mindazonáltal a foglalkoztatáson kívüli területeken az említett okokból történő hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelem mértékét és formáját illetően továbbra is különbségek vannak a tagállamok között. A 2000/43/EK irányelv a faji vagy etnikai származáson alapuló hátrányos megkülönböztetés ellen nyújt védelmet a személyek számára az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés és azok nyújtása, a szociális védelem és az oktatás terén, a 2004/113/EK irányelv pedig a nemi hovatartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés ellen nyújt védelmet az árukhoz és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása terén, a média- és reklámtartalmak, valamint az oktatás kivételével. E három jogi eszköz mellett az (EU) 2024/1499 tanácsi irányelv²² normákat állapít meg az egyenlőséggel foglalkozó szervekre vonatkozóan azzal a céllal, hogy biztosítva legyen az említett irányelvek és az egyenlő bánásmód területével kapcsolatos egyéb irányelvek megfelelő érvényesülése.

¹⁹ A Tanács 2000/43/EK irányelve (2000. június 29.) a személyek közötti, faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról (HL L 180., 2000.7.19., 22. o.).

²⁰ A Tanács 2000/78/EK irányelve (2000. november 27.) a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról (HL L 303., 2000.12.2., 16. o.).

²¹ A Tanács 2004/113/EK irányelve (2004. december 13.) a nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód elvének az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása tekintetében történő végrehajtásáról (HL L 373., 2004.12.21., 37. o.).

²² A TANÁCS (EU) 2024/1499 IRÁNYELVE (2024. május 7.) a személyek közötti, faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód, a foglalkoztatás és a munkavégzés terén a személyek közötti, vallásra vagy meggyőződésre, fogyatékoságra, életkorra vagy szexuális irányultságra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód, a szociális biztonság, továbbá az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása terén a férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód tekintetében az egyenlőséggel foglalkozó szervekre vonatkozó előírásokról, valamint a 2000/43/EK és a 2004/113/EK irányelv módosításáról (HL L, 2024/1499, 2024.5.29., 1. o.).

- (9) Ezen irányelv célja ennek megfelelően az, hogy – a szubszidiaritás és az arányosság elvének fényében történő gondos értékelés alapján – a hatálya alá tartozó megkülönböztetési okok tekintetében fokozza a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelmet és bővítsé annak formáit olyan módon, hogy az a foglalkoztatási területeken túl az ezen irányelvben [...] említett konkrét területekre is kiterjedjen. Az uniós jogszabályoknak ezért a munkaerőpiacon kívüli számos területen, ideértve többek között a szociális védelemben való részesülést, az oktatásban való részvételt, valamint az árukhoz és a szolgáltatásokhoz – többek között a lakhatáshoz – való hozzáférést, továbbá azok értékesítését, illetve nyújtását, tiltaniuk kell a valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetést. Szolgáltatások alatt az EUMSZ 57. cikke szerinti szolgáltatások értendők.
- (10) A 2000/78/EK irányelv tiltja a hátrányos megkülönböztetést a szakképzésben való részvétel lehetőségét illetően; e védelmet ki kell egészíteni olyan módon, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalma a szakképzésnek nem minősülő oktatásra is kiterjedjen.
- (11) Ez az irányelv nem sértheti a tagállami hatásköröket, különösen az oktatás, a szociális biztonság és az egészségügyi ellátás területét illetően. Nem sértheti továbbá a tagállamok alapvető szerepét és tág mérlegelési jogkörét az általános érdekű szolgáltatások nyújtása, vállalkozásba adása és szervezése tekintetében, ami a nemzeti, regionális és helyi szintek közötti viszonylatban más-más szintű szolgáltatásokat is magában foglalhat, például a tagállamokon belüli hatáskörmegosztástól, valamint a regionális és helyi körülményektől függően. Ennek megfelelően az ilyen szolgáltatások szintjének regionális vagy helyi eltéréseiből eredő eltérő bánásmód ezen irányelv értelmében nem minősül hátrányos megkülönböztetésnek.
- (12) A hátrányos megkülönböztetés fogalmába a közvetlen hátrányos megkülönböztetés, a közvetett hátrányos megkülönböztetés, a zaklatás, a hátrányos megkülönböztetésre való utasítás és a fogyatékosággal élők igényeihez való észszerű alkalmazkodás megtagadása is beletartozik. A hátrányos megkülönböztetés egyszerre több alapon is történhet.

- (12a) Ahogyan az az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatából következik, hátrányos megkülönböztetés áll fenn többek között abban az esetben, ha egy személy egy másik személyhez képest kedvezőtlenebb bánásmódban részesül vagy zaklatásnak van kitéve azért, mert valamilyen vélt vagy valós kapcsolatban van egy bizonyos vallású vagy meggyőződésű, egy bizonyos fogyatékkal élő, egy bizonyos életkorú vagy egy bizonyos szexuális irányultságú személlyel, vagy egy ilyen személyeket képviselő jogvédelmi szervezettel. Hátrányos megkülönböztetés áll fenn akkor is, ha egy személy kedvezőtlenebb bánásmódban részesül vagy zaklatásnak van kitéve azért, mert egyszerűen azt feltételezik róla, hogy bizonyos vallású vagy meggyőződésű, bizonyos fogyatékkal él, illetve bizonyos életkorú vagy szexuális irányultságú²³.
- (12ab) Fontos lehet figyelembe venni a többszörös hátrányos megkülönböztetésből – többek között az interszekcionális hátrányos megkülönböztetésből – eredő hátrányos helyzeteket annak érdekében, hogy az alkalmazott megközelítések tükrözzék a hátrányos megkülönböztetés eseteinek összetett jellegét, valamint hogy jobban védeni lehessen az áldozatokat. Az interszekcionális hátrányos megkülönböztetés a hátrányos megkülönböztetés bármely olyan formája, amely a következő két vagy több ok együttes fennállásán alapul: vallás vagy meggyőződés, fogyatékoság, életkor vagy szexuális irányultság – ideértve az olyan eseteket is, amikor az okok egyike miatti helyzet önmagában nem minősülne hátrányos megkülönböztetésnek –, illetve amely az említett okok közül egynek vagy többnek, valamint a 2000/43/EK, a 2004/113/EK vagy a 79/7/EGK irányelv által védett tulajdonságok bármelyikének az együttes fennállásán alapul.
- (12b) A zaklatás ellentétes az egyenlő bánásmód elvével, mivel annak áldozatai nem részesülhetnek másokkal egyenlő alapon szociális védelemben és oktatásban, és nem férhetnek másokkal egyenlő módon hozzá árukhöz és szolgáltatásokhoz. A zaklatásnak különböző formái lehetnek, ideértve a nemkívánatos szóbeli, fizikai vagy más, nem verbális magatartást is. Az ilyen magatartás ezen irányelv értelmében zaklatásnak tekinthető, amennyiben vagy ismételten történik, vagy célját, illetve hatását tekintve annyira súlyos természetű, hogy sérti az adott személy méltóságát, és megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy sértő környezetet teremt.

²³ A Bíróságnak a C-83/14. sz. *CHEZ Razpredelenie Bulgaria* ügyben hozott, 2015. július 16-i ítélete (EU:C:2015:480), valamint a C-303/06. sz. *Coleman* ügyben hozott, 2008. július 17-i ítélete (EU:C:2008:415).

- (13) A vallásra vagy meggyőződésre, fogyatékosagra, életkorra vagy szexuális irányultságra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazása során az Uniónak az EUMSZ 8. cikkével összhangban célul kell tűznie az egyenlőtlenségek megszüntetését, valamint a férfiak és a nők közötti egyenlőség előmozdítását, különösen azért, mert a nők gyakran válnak több alapon történő hátrányos megkülönböztetés áldozatává.

Az ezen irányelvnek való megfeleléshez szükséges törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések kidolgozása, illetve felülvizsgálata során a tagállamoknak tekintetbe kell venniük a férfiakra és a nőkre gyakorolt hatások különbözőségét.

- (14) Továbbra is a nemzeti igazságügyi vagy egyéb illetékes szervek hatáskörébe kell tartoznia annak, hogy a nemzeti jogszabályokkal vagy gyakorlattal összhangban megítéljék azokat a tényeket, amelyekből arra lehet következtetni, hogy közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetés történt. Az ilyen tagállami szabályok például úgy is rendelkezhetnek, hogy a közvetett hátrányos megkülönböztetés bármely módon, akár statisztikai és/vagy tudományos bizonyítékok alapján is megállapítható.

- (14) Az életkoron alapuló eltérő bánásmód bizonyos esetekben engedélyezhető, ha azt jogszerű cél indokolja, és az e cél elérésére irányuló eszközök megfelelőek és szükségesek. Ez magában foglalhatja a meghatározott korcsoportokhoz tartozó személyek szociális védelemben való korlátozott részesülését, illetve az ilyen védelemnek a különböző korcsoportok eltérő szükségletei miatti differenciálását is.

- (15ab) Előfordulhat, hogy a különböző korcsoportokba tartozó személyek helyzete nem hasonlítható össze a bizonyos biztosítási, banki és egyéb pénzügyi szolgáltatásokkal összefüggő kockázatértékelés szempontjából. Ugyanez vonatkozik a bizonyos egészségügyi problémákban szenvedő személyek helyzetére is, amely problémák meghatározó tényezőt képezhetnek az említett szolgáltatásokkal összefüggésben végzett kockázatértékelés keretében. Következésképpen ezen irányelvnek meg kell állapítania azokat a feltételeket, amelyek mellett az irányelv hatályán belüli eltérő bánásmód engedélyezett, ha azt egy jogszerű cél objektív módon indokolja, és az e cél elérésére irányuló eszközök megfelelőek és szükségesek.

- (14a) A fogyatékossgon vagy az életkoron alapuló kedvezményes elbánás – mint a megkülönböztetett bánásmód egyik formája – bizonyos esetekben engedélyezhető, ha azt egy jogszerű cél objektív módon indokolja, és az e cél elérésére irányuló eszközök megfelelőek és szükségesek. Ezzel összefüggésben a fogyatékossgal élő, illetve a meghatározott korosztályokba tartozó személyek gazdasági, kulturális és társadalmi befogadásának előmozdítása jogszerű célnak tekintendő. Az e cél elérésére szolgáló eszközöknek – így például a fogyatékossgal élő, illetve a meghatározott korosztályba tartozó személyeknek nyújtott kedvezőbb hozzáférési feltételeknek – megfelelőnek és szükségesnek kell lenniük. A fogyatékossgal vagy az életkorral kapcsolatos olyan intézkedések, amelyek kedvezőbb feltételeket nyújtanak a fogyatékossgal élő, illetve a bizonyos életkorú személyek számára, mint az egyéb személyek számára, így például ingyen vagy csökkentett áron teszik lehetővé a közösségi közlekedés, a múzeumok vagy a sportlétesítmények igénybevételét, vélelmezhetően összeegyeztethetők a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvével, azaz nem jelentenek fogyatékossgon, illetve életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetést.
- (15)
- (15b) Fontos, hogy az ügyfelek, valamint az érintett igazságügyi és panaszkezelő szervek kérésre tájékoztatást kapjanak a pénzügyi szolgáltatások tekintetében életkor vagy egészségi állapot alapján egyedi esetekben alkalmazott eltérő bánásmód okairól. Anélkül, hogy a pénzügyi szolgáltatók kötelesek lennének üzleti szempontból érzékeny adatokat közzétenni, fontos, hogy a szolgáltatott információk hasznosak és érthetőek legyenek a nyilvánosság számára, és ismertessék a szóban forgó szolgáltatással kapcsolatos kockázatok terén az egyedi eseteket illetően fennálló különbségeket.
- (16) Minden személyt megillet a szerződési szabadság, beleértve a valamely ügyletben részt vevő szerződéses fél megválasztásának a szabadságát is. Ez az irányelv nem alkalmazandó az olyan egyének által lebonyolított gazdasági ügyletekre, akik esetében ezen ügyletekre a magán- vagy családi életük keretében kerül sor.

- (17) A hátrányos megkülönböztetés tilalma mellett az Alapjogi Chartával és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményrel összhangban fontos tiszteletben tartani az egyéb alapvető jogokat és szabadságokat is, beleértve a magán- és a családi élet védelmét, az idősek jogait, a vallásszabadságot, az egyesülési szabadságot, a sajtószabadságot, a véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadságát, a szerződési szabadságot, valamint a vállalkozás szabadságát. Ez az irányelv nem érintheti a nemzeti jog által meghatározott azon intézkedéseket, amelyek egy demokratikus társadalomban megfelelőek és szükségesek valamely jogszerű cél elérése szempontjából, ideértve többek között a közbiztonság és a közrend fenntartását, a bűncselekmények megakadályozását, az egészség védelmét, valamint mások jogainak és szabadságának védelmét.
- (17a) Ez az irányelv az Unió hatáskörének korlátain belül az egyenlő bánásmód elvének a szociális védelemben való részesülés, az oktatásban való részvétel, valamint az árukhoz és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés és azok értékesítése, illetve nyújtása során való alkalmazására terjed ki. A részesülés, részvétel, illetve hozzáférés fogalma nem terjed ki annak meghatározására, hogy az adott személy a nemzeti jogszabályok és gyakorlat alapján jogosult-e szociális védelemre vagy az oktatásban való részvételre, mert a tagállamok hatáskörébe tartozik a szociális védelmi és az oktatási rendszerek megszervezése, finanszírozása és tartalma, továbbá annak meghatározása is, hogy ki jogosult szociális védelemre és az oktatásban való részvételre.

- (17b) Az ezen irányelv szerinti szociális védelemnek a szociális biztonságra, a szociális ellátásra, a szociális lakhatásra és az egészségügyi ellátásra kell kiterjednie. Ennek megfelelően ezen irányelvnek minden olyan jogra, jogosultságra és ellátásra alkalmazandónak kell lennie, amely a jogszabályban előírt, közvetlenül az állam vagy magánfelek által biztosított általános vagy különleges szociális biztonsági, szociális ellátási és egészségügyi rendszerekből származik. E tekintetben az irányelvnek alkalmazandónak kell lennie a pénzügyi ellátásokra, a természetbeni ellátásokra és a szolgáltatásokra, függetlenül attól, hogy az érintett rendszerek járulékalapúak-e vagy sem. A fent említett rendszerek magukban foglalják például a 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletben²⁴ meghatározott szociális biztonsági ágakat, valamint azokat a rendszereket, amelyek a pénzügyi források hiányával és a társadalmi kirekesztődés veszélyével kapcsolatos okokból biztosítanak ellátást és szolgáltatásokat.
- (17f) A tagállamoknak a szociális védelmi rendszereik megszervezésére vonatkozó hatásköre kiterjed ezen rendszerek és a kapcsolódó mechanizmusok létrehozására, finanszírozására és irányítására, az ellátások és a szolgáltatások tartalmának, összegének, időtartamának és a kiszámítás módjának a meghatározására, az ellátásokra és a szolgáltatásokra való jogosultság feltételeinek a megállapítására – beleértve a korhatárokat is –, valamint ezen feltételeknek az államháztartás fenntarthatóságának biztosítása céljából történő kiigazítására.
- (17g) A tagállamok által az oktatási rendszereik megszervezése, valamint az oktatási és nevelési tevékenység – többek között a sajátos nevelési igényű személyeknek nyújtott oktatás – tartalma tekintetében gyakorolt hatáskör kiterjed az oktatási intézmények létrehozására, finanszírozására és irányítására, a tantervek és más oktatási tevékenységek kidolgozására, a vizsgafolyamatok meghatározására, valamint az állami-, illetve magánintézményeknél alkalmazandó jogosultsági feltételek megállapítására, ideértve például a tandíjak meghatározását, továbbá az iskolák, kurzusok, ösztöndíjak, képzési támogatások és diákhiteltek esetében alkalmazandó korhatárokat.

²⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 883/2004/EK rendelete (2004. április 29.) a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról (HL L 166., 2004.4.30., 1. o.).

- (17h) Ez az irányelv nem vonatkozik sem a családjogi jogszabályok hatálya alá tartozó kérdésekre – beleértve a családi állapotot és az örökbefogadást is –, sem pedig a reprodukív jogokra vonatkozó jogszabályokra. Emellett nem sérti az állam, az állami intézmények és szervek, valamint az oktatás világi jellegét sem.
- (18)
- (19) Az EUMSZ 17. cikke szerint az Unió tiszteletben tartja és nem sérti az egyházak és vallási szervezetek vagy közösségek nemzeti jog szerinti jogállását a tagállamokban, és ugyanígy tiszteletben tartja a világnézeti szervezetek jogállását.
- (19) Ez az irányelv nem érintheti a bizonyos szociális ellátások tekintetében megkülönböztetésmentes kedvezményes elbánást biztosító célzott nemzeti intézkedéseket, amennyiben és mindaddig, amíg ezen intézkedésekre szükség van a születésszám csökkenéséből eredő demográfiai kihívás kezeléséhez, ahogyan azt pontos, a születésszám csökkenését bizonyító adatok alátámasztják. Ilyen intézkedés lehet például a családoknak nyújtott pénzügyi vagy lakhatási támogatás.
- (19a) Fogyatékossgal élő személy minden olyan személy, aki olyan, hosszan tartó fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását. A „hosszan tartó” kifejezést a fogyatékossg fogalmával összefüggésben az Európai Unió Bírósága ítélezési gyakorlatának, ezen belül különösen a C-395/15. sz. ügyben hozott ítéletnek a fényében kell értelmezni.

- (19ab) Az akadálymentesség elvét a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény állapítja meg. Az egyezmény e tekintetben úgy rendelkezik, hogy a fogyatékossgal élő személyek önálló életvitelének és az élet valamennyi területén történő teljes körű részvételének lehetővé tétele érdekében a részes államok – ideértve az uniós tagállamokat is – megfelelő intézkedéseket tesznek, hogy másokkal azonos alapon biztosítsák a fogyatékossgal élő személyek számára a fizikai környezethez, a közlekedéshez, az információhoz és kommunikációhoz – beleértve az információs és kommunikációs technológiákat és rendszereket –, valamint más, – mind a városi, mind a vidéki területeken – nyilvánosan hozzáférhető vagy rendelkezésre álló lehetőségekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférést.
- (19b)
- (19c)
- (19ca) Az egyenlőség előmozdítása és a hátrányos megkülönböztetés felszámolása érdekében a tagállamoknak ezen irányelvvel és az UNCRPD-vel összhangban minden megfelelő lépést meg kell tenniük az észszerű alkalmazkodás biztosítása érdekében. Az észszerű alkalmazkodásra vonatkozó kötelezettséget már a 2000/78/EK irányelv és az UNCRPD is előírja, azzal, hogy az nem járhat aránytalan teherrel. Ezen eszközök – és azoknak az Európai Unió Bírósága általi értelmezése – szerint az észszerű alkalmazkodás azokat az elengedhetetlen és megfelelő módosításokat és változtatásokat jelenti, amelyek nem jelentenek aránytalan terhet, és adott esetben szükségesek ahhoz, hogy biztosítsák a fogyatékossgal élő személyek számára minden emberi jog és alapvető szabadság másokkal egyenlő mértékű élvezetét és gyakorlását. Az észszerű alkalmazkodást általában eseti alapon, bizonyos körülmények között biztosítják valamely személy számára módosítások és/vagy támogatás formájában, annak érdekében, hogy az adott személy hozzáférhessen bizonyos, nem hozzáférhető helyzetekhez vagy környezetekhez, illetve gyakorolhassa valamely jogát. Az észszerű alkalmazkodás ideiglenes is lehet, ideértve például a kisebb lépcsőkhöz használható, eltávolítható rámpa elhelyezését, a számítógépes képernyőolvasó szoftverek rendelkezésre bocsátását, jelnyelvi tolmács konkrét rendezvényhez történő biztosítását, a tantervek, tananyagok és oktatási stratégiák kiigazítását, illetve a támogató személyzet igénybevételének lehetővé tételét.

(19cb)

(19cc) Az észszerű alkalmazkodást biztosító intézkedéseket csak akkor lehet előírni, amennyiben azok nem okoznak aránytalan terhet. Az egyenlő bánásmódra irányuló egy vagy több követelmény alól az általa okozott aránytalan terhelés miatt történő mentesítés nem mutatható túl azon, ami szigorúan szükséges e tehernek az egyes konkrét esetek tekintetében történő korlátozásához. Aránytalan terhet jelentő intézkedések alatt olyan intézkedések értendők, amelyek túlzott további szervezési vagy pénzügyi teherrel járnának, figyelembe véve ugyanakkor azt is, hogy valószínűsíthetően milyen haszonnal járnának az érintett, fogyatékossgal élő személyek számára. A kapcsolódó értékelések során csak jogos indokokat szabad figyelembe venni.

(19d)

(20)

(20-a) Az egyedi esetekben észszerű alkalmazkodást biztosító intézkedések fontos szerepet töltenek be abban, hogy az ezen irányelv hatálya alá tartozó területeken a gyakorlatban megvalósuljon a fogyatékossgal élő személyek teljes mértékű egyenlősége. Ha a szolgáltató és a fogyatékossgal élő személy között hosszú távú szerződéses vagy más kapcsolat áll fenn, észszerű alkalmazkodásnak minősülhet az épületeken vagy berendezéseken végzett szerkezeti átalakítás. Az észszerű alkalmazkodás azt is jelentheti, hogy a szolgáltató a fogyatékossgal élő személy sajátos szükségleteire tekintettel, az egyenlő bánásmód érvényesülése érdekében kiigazítja vagy módosítja a szokásos szabályzatait, eljárásait és gyakorlatait, módosítja a szolgáltatáshoz való hozzáférés feltételeit, illetve speciális segítséget vagy szolgáltatást nyújt. Az észszerű alkalmazkodás érdekében hozott intézkedések nem járhatnak aránytalanul nagy teherrel.

- (20aa) A lakhatási szolgáltatások esetében azonban a szolgáltató nem kötelezhető arra, hogy az észszerű alkalmazkodásra vonatkozó, ezen irányelvben foglalt rendelkezéseknek való megfelelés érdekében szerkezeti átalakításokat végezzen az épületen, illetve hogy azok költségét viselje. A nemzeti joggal és gyakorlattal összhangban a szolgáltatóknak el kell fogadniuk az ilyen jellegű átalakításokat, ha azok finanszírozása más forrásból történik, és nem járnak másféle aránytalan teherrel.
- (20-b) Ajánlott, hogy a tagállamok az észszerű alkalmazkodást biztosító, innovatív intézkedéseket dolgozzanak ki és hajtsanak végre.
- (20ab)
- (20b) Annak felmérése során, hogy az észszerű alkalmazkodást biztosító intézkedések aránytalanul nagy terhet jelentenek-e, számos tényezőt figyelembe kell venni, ideértve többek között a szervezet vagy vállalkozás méretét, erőforrásait és jellegét, valamint az intézkedések becsült költségét, vagy a szolgáltatás nyújtásához használt infrastruktúrák és tárgyak (műszaki és/vagy gazdasági) élettartamát. Aránytalanul nagy terhet jelenthet továbbá különösen az, ha jelentős szerkezeti átalakításra lenne szükség ahhoz, hogy akadálymentes hozzáférést lehessen biztosítani olyan ingó vagy ingatlan javakhoz, amelyek történelmi, kulturális, művészeti vagy építészeti értékeik miatt a nemzeti szabályok értelmében védettnek minősülnek.
- (20c) Annak érdekében, hogy elegendő idő álljon rendelkezésre a fogyatékosággal élő személyek igényeihez való észszerű alkalmazkodást biztosító, ezen irányelvben meghatározott követelményeknek való megfeleléshez, az ilyen intézkedések tekintetében helyénvaló hosszabb átültetési időszakot biztosítani.

(20d) Ez az irányelv nem érinti azon uniós jogi aktusokat, amelyek a fogyatékossgal élő személyek vonatkozásában az akadálymentességet vagy az észszerű alkalmazkodást biztosító előírásokat határoznak meg. Ilyen előírásokat tartalmaz többek között az 1300/2014/EU bizottsági rendelet²⁵, a 181/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet²⁶, az 1107/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet²⁷ és az (EU) 2021/782 rendelet²⁸. Ezen túlmenően, az (EU) 2019/882 irányelv akadálymentességi követelményeket határoz meg a fogyatékossgal élő személyek vonatkozásában bizonyos termékeket és szolgáltatásokat illetően, a közsférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről szóló, 2016. október 26-i (EU) 2016/2102 európai parlamenti és tanácsi irányelv pedig a közsférabeli szervezetek honlapjaira és mobilalkalmazásaira vonatkozóan állapít meg akadálymentességi követelményeket, elősegítve ezáltal, hogy a felhasználók, különösen a fogyatékossgal élő személyek könnyebben tudják használni az említett honlapokat és mobilalkalmazásokat. További jogi követelményeket állapít meg többek között az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet, valamint a 2014/24/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv. A bizonyos termékek vagy szolgáltatások tekintetében az észszerű alkalmazkodásra vonatkozó részletes normákat vagy előírásokat előíró uniós jogi aktusok betartása esetén az ezen irányelvben az észszerű alkalmazkodásra vonatkozóan meghatározott követelményeket teljesítettnek kell tekinteni.

²⁵ A Bizottság 1300/2014/EU rendelete (2014. november 18.) az uniós vasúti rendszernek a fogyatékossgal élő és a csökkent mozgásképeségű személyek általi hozzáférhetőségével kapcsolatos átjárhatósági műszaki előírásokról (HL L 356., 2014.12.12., 110. o.).

²⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 181/2011/EU rendelete (2011. február 16.) az autóbusszal közlekedő utasok jogairól és a 2006/2004/EK rendelet módosításáról (HL L 55., 2011.2.28., 1. o.).

²⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 1107/2006/EK rendelete (2006. július 5.) a légi járműveken utazó fogyatékkal élő, illetve csökkent mozgásképeségű személyek jogairól (HL L 204., 2006.7.26., 1. o.).

²⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/782 rendelete (2021. április 29.) a vasúti személyszállítást igénybe vevő utasok jogairól és kötelezettségeiről (átdolgozás) (HL L 172., 2021.5.17., 1. o.).

- (21) A hátrányos megkülönböztetés tilalma nem érintheti az olyan intézkedések tagállamok általi fenntartását vagy elfogadását, amelyek célja egy bizonyos vallású vagy meggyőződésű, egy bizonyos fogyatékossgal élő, egy bizonyos életkorú vagy egy bizonyos szexuális irányultságú – vagy a hátrányos megkülönböztetés ezen konkrét okaival kapcsolatos tulajdonságok együttesével rendelkező – személyek csoportja által elszenvedett hátrányok megelőzése vagy kompenzálása. Az ilyen intézkedések közé tartozhat a bizonyos vallású vagy meggyőződésű, bizonyos fogyatékossgal élő, bizonyos életkorú vagy bizonyos szexuális irányultságú személyeket tömörítő, illetve képviselő szervezetek támogatása, amennyiben e szervezetek fő célkitűzése az, hogy előmozdítsák e személyek gazdasági, kulturális vagy társadalmi befogadását, vagy hogy gondoskodjanak e személyek sajátos igényeinek kielégítéséről.
- (22) Ez az irányelv minimumkövetelményeket állapít meg, meghagyva ezzel a tagállamok számára annak lehetőségét, hogy kedvezőbb rendelkezéseket vezessenek be vagy tartsanak fenn. Ezen irányelv végrehajtása egyik tagállamban sem indokolhatja a már elért szinthez képest történő visszalépést.
- (23) A valláson vagy meggyőződésen, fogyatékossgon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetést elszenvedett személyeknek megfelelő jogvédelmi eszközökkel kell rendelkezniük. A hatékonyabb védelem nyújtása érdekében az egyesületeket, szervezeteket vagy egyéb jogi személyeket fel kell hatalmazni arra, hogy – a bíróságok előtti képviseletre és védelemre vonatkozó nemzeti eljárási szabályok sérelme nélkül – valamely áldozat nevében, illetve támogatójaként eljárásokban vegyenek részt.
- (24) Az egyenlőségre és a hátrányos megkülönböztetés tilalmára vonatkozó hatályos uniós vívmányokkal összhangban a bizonyítási teher szabályait ki kell igazítani az olyan esetekre vonatkozóan, amikor *prima facie* a hátrányos megkülönböztetés esete áll fenn; az egyenlő bánásmód elvének hatékony alkalmazása továbbá megkívánja, hogy a bizonyítási teher az alperesre szálljon, ha a hátrányos megkülönböztetést bizonyítékok támasztják alá. Nem az alperes feladata azonban annak bizonyítása, hogy a felperes egy bizonyos vallást vagy meggyőződést követ, egy bizonyos fogyatékossgal él, illetve egy bizonyos életkorral vagy szexuális irányultsággal rendelkezik.

- (25) Az egyenlő bánásmód elvének hatékony megvalósítása megköveteli a viktimizációval szembeni megfelelő bírósági védelmet.
- (26) A Tanács a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség európai évét (2007) nyomon követő lépésekről szóló állásfoglalásában szorgalmazta, hogy a civil társadalom – többek között a hátrányos megkülönböztetés veszélyének kitett személyeket képviselő szervezetek, a szociális partnerek és az érdekelt felek – mind európai, mind nemzeti szinten teljes mértékben vegyenek részt a hátrányos megkülönböztetés megakadályozására, valamint az egyenlőség és az esélyegyenlőség előmozdítására irányuló szakpolitikák és programok kialakításában.
- (27) A 2000/43/EK irányelv, a 2004/113/EK irányelv és a 2006/54/EK irányelv²⁹ alkalmazásával kapcsolatos tapasztalatok azt mutatják, hogy az egyes tagállamokban meglévő, az egyenlőséggel foglalkozó szerv vagy szervek megbízatásának az ezen irányelv által lefedett kérdésekre való kiterjesztése fokozná az ezen irányelv hatálya alá tartozó okok alapján történő hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelmet. Az (EU) 2024/1499 tanácsi irányelv minimumszabályokat állapít meg és ír elő az egyenlőséggel foglalkozó szervek működésére vonatkozóan, különösen az eredményességüket és függetlenségüket illetően. Az (EU) 2024/1499 tanácsi irányelvet ezért alkalmazni kell az ezen irányelv hatálya alá tartozó kérdésekre, és e célból módosítani kell. A tagállamok emellett iránymutatásul használhatják az egyenlőséggel foglalkozó szervekre vonatkozó előírásokról szóló, 2018. június 22-i bizottsági ajánlást is, segítségként e szervezetek eredményességének és függetlenségének javításához.

²⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2006/54/EK irányelve (2006. július 5.) a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról (HL L 204., 2006.7.26., 23. o.).

(28) A tagállamoknak elő kell mozdítaniuk az egyenlő bánásmódra és a hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó adatok gyűjtését, elsősorban azzal a céllal, hogy nyomon lehessen követni és értékelni lehessen az ezen irányelvnek való megfelelés céljából hozott intézkedések eredményességét. E célból a tagállamok például megállapíthatnak bázisadatokat vagy mérhető célértékeket, illetve gyűjthetnek kvalitatív és/vagy kvantitatív adatokat. Ezen irányelv alkalmazásában az egyenlő bánásmódra és a hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó adatnak tekintendő minden olyan információ, amely az egyenlőséggel kapcsolatos helyzet ismertetése és elemzése szempontjából hasznos és releváns abban az értelemben, hogy a hátrányos megkülönböztetés és/vagy az egyenlőség fennállására és/vagy mértékére vonatkozik. A gyűjtött adatok körébe tartozhatnak bázisadatok, így például demográfiai és társadalmi-gazdasági adatok, a tényszerű és a megélt egyenlőtlenségekre vonatkozó adatok, vagy az aktuális szakpolitikák értékelését lehetővé tevő adatok, illetve emberi jogi mutatókon alapuló adatok. Az adatokat a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal, valamint az alkalmazandó uniós joggal, különösen az (EU) 2016/679 rendelettel (általános adatvédelmi rendelet) összhangban kell gyűjteni. Az egyenlő bánásmódra és a megkülönböztetésmentességre vonatkozó adatok a személyes adatok (EU) 2016/679 rendelet 9. cikke szerinti különleges kategóriáinak minősülhetnek. Ezen irányelv átültetésekor a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a nemzeti jogszabályok megfelelő biztosítékokat tartalmazzanak a személyes adatok kezelésére vonatkozóan, különös tekintettel a személyes adatok különleges kategóriáira. A tagállamoknak biztosítaniuk kell továbbá az ezen irányelv alkalmazása keretében gyűjtött és tárolt személyes adatok biztonságát, integritását, hitelességét és bizalmas jellegét.

- (29) A tagállamoknak hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókat kell előírniuk az ezen irányelv szerint elfogadott nemzeti rendelkezések megsértésének eseteire vonatkozóan. A szankciók között szerepelhetnek közigazgatási és pénzügyi szankciók, így például bírság kiszabása vagy kártérítésre kötelezés, és más típusú szankciók is.
- (30) Mivel ezen irányelv célját – nevezetesen a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni azonos szintű védelem valamennyi tagállamban való biztosítását – a tagállamok nem tudják kielégítően megvalósítani, az Unió szintjén azonban az intézkedés terjedelme és hatásai miatt e célok jobban megvalósíthatók, az Unió intézkedéseket hozhat a szubszidiaritásnak az EUSZ 5. cikkében foglalt elvével összhangban. Az arányosságnak az említett cikkben foglalt elvével összhangban ez az irányelv nem lépi túl az e célok eléréséhez szükséges mértéket.
- (31) A jogalkotás minőségének javításáról szóló, 2016. április 13-i intézményközi megállapodás³⁰ 34. pontjával összhangban ajánlott, hogy a tagállamok – a maguk számára és az Unió érdekében – készítsék el saját táblázataikat, amelyekben a lehető legpontosabban bemutatják az ezen irányelv és az azt átültető intézkedések közötti megfelelést, és hogy e táblázatokat tegyék közzé,

ELFOGADTA EZT AZ IRÁNYELVET:

³⁰ HL L 123., 2016.5.12., 1. o.

I. FEJEZET

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. cikk

Cél

Ez az irányelv – annak érdekében, hogy a tagállamokban ezen irányelv hatályán belül érvényesüljön az egyenlő bánásmód elve – meghatározza a valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem keretét.

2. cikk

A hátrányos megkülönböztetés fogalma

- (1) Ezen irányelv alkalmazásában az „egyenlő bánásmód elve” azt jelenti, hogy az 1. cikkben említett okokon alapuló hátrányos megkülönböztetés tilos.
- (2) Ezen irányelv alkalmazásában a „hátrányos megkülönböztetés” a következőket jelenti:
 - a) közvetlen hátrányos megkülönböztetés áll fenn, ha az 1. cikkben említett valamely okból egy személy egy másik, összehasonlítható helyzetben lévő személyhez képest kedvezőtlenebb bánásmódban részesül, részesült vagy részesülne;
 - b) közvetett hátrányos megkülönböztetés áll fenn, ha az 1. cikkben említett valamely okból egy látszólag semleges rendelkezés, feltétel vagy gyakorlat bizonyos vallású vagy meggyőződésű, bizonyos fogyatékosággal élő, bizonyos életkorú vagy bizonyos szexuális irányultságú személyeket más személyekhez képest különösen hátrányosan érint, kivéve ha a rendelkezést, feltételt vagy gyakorlatot jogszerű cél objektív módon igazolja, továbbá az e cél elérésére irányuló eszközök megfelelőek és szükségesek;

- c) zaklatás áll fenn, ha az 1. cikkben említett egyik ok alapján nemkívánatos magatartásra kerül sor olyan céllal vagy olyan hatást kiváltva, amely sérti valamely személy méltóságát, és megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegyenítő vagy sértő környezetet teremt. Ebben az összefüggésben a zaklatás fogalmát a tagállamok nemzeti jogukkal és gyakorlatukkal összhangban határozhatják meg;
 - d)
 - d-b) utasítás valamely személyeknek az 1. cikkben említett egyik ok alapján történő hátrányos megkülönböztetésére;
 - e) a fogyatékossgal élő személyek igényeihez való észszerű alkalmazkodás megtagadása, amely akkor áll fenn, ha nem tartják be az ezen irányelv 4a. cikkében foglaltakat.
- (3) Ezen irányelv értelmében a hátrányos megkülönböztetés fogalmába beletartozik a hátrányos megkülönböztetés 1. cikkben meghatározott okainak együttes fennállása alapján, továbbá ezen okok közül egynek vagy többnek, valamint a 2000/43/EK, a 2004/113/EK vagy a 79/7/EGK irányelv által védett tulajdonságok valamelyikének együttes fennállásán alapuló hátrányos megkülönböztetés is.
- (4)
- (5)
- (5a) Az életkoron alapuló eltérő bánásmód megengedhető, amennyiben az jogszerű – többek között szociál- és egészségpolitikai – céllal indokolható, és az e cél elérésére irányuló eszközök megfelelőek és szükségesek.

- (7a) Biztosítási, banki és egyéb pénzügyi szolgáltatások nyújtása során az egyes személyek biztosítási díjai, biztosítási juttatásai, illetve az árak és díjak közötti, életkoron alapuló különbségek nem minősülnek életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetésnek akkor, ha e különbségek jogszerű céllal objektív és észszerű módon indokolhatók, és az e cél elérésére irányuló eszközök megfelelőek és szükségesek. Ez az eset kizárólag akkor áll fenn, ha az életkor a szóban forgó szolgáltatással kapcsolatos kockázatértékelésben meghatározó tényezőként szerepel, és csak olyan mértékben, amennyiben a kockázatok értékelése pontos, releváns és naprakész biztosításmatematikai vagy statisztikai adatokon, illetve – amennyiben ilyen adatok nem, vagy nem megfelelő mennyiségben állnak rendelkezésre – releváns és megbízható orvosi ismereteken alapul, továbbá csak abban az esetben, ha a kockázatértékelés során figyelembe veszik a biztosítási, banki vagy egyéb pénzügyi szolgáltatás kérelmezőjének egyedi helyzetét.
- (7) Biztosítási, banki és egyéb pénzügyi szolgáltatások nyújtása során az egyes személyek biztosítási díjai, biztosítási juttatásai, illetve az árak és díjak közötti, egészségügyi állapoton alapuló különbségek nem minősülnek ezen irányelv értelmében hátrányos megkülönböztetésnek akkor, ha e különbségek jogszerű céllal objektív és észszerű módon indokolhatók, és az e cél elérésére irányuló eszközök megfelelőek és szükségesek. Ez az eset kizárólag akkor áll fenn, ha az egészségi állapot a szóban forgó szolgáltatással kapcsolatos kockázatértékelésben meghatározó tényezőként szerepel, és csak olyan mértékben, amennyiben a kockázatok értékelése pontos, releváns és naprakész biztosításmatematikai vagy statisztikai adatokon, illetve – amennyiben ilyen adatok nem, vagy nem megfelelő mennyiségben állnak rendelkezésre – releváns és megbízható orvosi ismereteken alapul, továbbá ha a kockázatértékelés során figyelembe veszik a biztosítási, banki vagy egyéb pénzügyi szolgáltatás kérelmezőjének egyedi helyzetét.
- (6) Az életkoron vagy fogyatékonyságon alapuló kedvezményes elbánás megengedhető, ha az jogszerű céllal objektív módon indokolható, és az e cél elérésére irányuló eszközök megfelelőek és szükségesek. A másokkal egyenlő alapon történő társadalmi befogadást, integrációt vagy részvételt célzó kedvezményes elbánás megvalósulhat ingyenes hozzáférés, kedvezményes díjak vagy preferenciális hozzáférés formájában, és ezen irányelv értelmében – indokolt, megfelelő és szükséges bánásmódként – megengedhető.

- (8) Ez az irányelv nem érinti a nemzeti jogban meghatározott azon intézkedéseket, amelyek egy demokratikus társadalomban helyénvalóak és szükségesek a közbiztonság vagy a közrend fenntartásához, a bűncselekmények megakadályozásához, a kiskorúak védelméhez, az egészségvédelemhez és a biztonság megőrzéséhez, valamint másoknak az Alapjogi Charta értelmében védett alapvető jogainak és szabadságának, többek között a magán- és családi életnek, az idősek jogainak, a vallásszabadságnak, az egyesülés szabadságának, a véleménynyilvánítás szabadságának, a sajtószabadságnak és az információszabadságnak, a szerződési szabadságnak, valamint a vállalkozás szabadságának a védelméhez.

3. cikk

Hatály

(1) Az Európai Unióra ruházott hatáskörök keretein és a (2) bekezdésben megállapított korlátokon belül, valamint a szubszidiaritás és az arányosság elvének maradéktalan tiszteletben tartása mellett, a hátrányos megkülönböztetés tilalma valamennyi személyre vonatkozik, mind a köz-, mind a magánszektor – többek között a közjogi szerveket – illetően, a következők tekintetében:

- a) a szociális védelemben való részesülés, amennyiben az a szociális biztonsággal, a szociális ellátással, a szociális lakhatással, illetve az egészségügyi ellátással függ össze.

E pont keretében a részesülés magában foglalja az információkérés, az igénylés és a nyilvántartásba vétel folyamatát, valamint a szociális védelmi intézkedések tényleges nyújtását;

- b)

- c) az oktatásban való részvétel.

E pont keretében a részvétel magában foglalja az információkérés, a jelentkezés és a nyilvántartásba vétel folyamatát, valamint a tényleges felvételt és az oktatási tevékenységekben való tényleges részvételt;

- d) a nyilvánosság számára elérhető árukhoz és szolgáltatásokhoz – többek között a lakhatáshoz – való hozzáférés és azok értékesítése, illetve nyújtása.

E pont keretében a hozzáférés magában foglalja az információkérés, az igénylés, a nyilvántartásba vétel, a megrendelés, a foglalás, a bérlés és a vásárlás folyamatait, valamint a szóban forgó áruk és szolgáltatások tényleges nyújtását és felhasználását.

- (2) Ez az irányelv nem alkalmazandó a következőkre:
- a) a családjog hatálya alá tartozó kérdések – beleértve a családi állapotot és az örökbefogadást –, valamint a reprodukciós jogok, továbbá az ezekkel összefüggő, a családi állapothoz kapcsolódó társadalombiztosítási ellátásokra való jogosultságok;
 - b) a tagállamok szociális védelmi rendszereinek megszervezése és finanszírozása, ezen rendszerek és a kapcsolódó mechanizmusok létrehozása és irányítása, az ellátások és szolgáltatások tartalma, összege, kiszámítása és időtartama, továbbá az említett ellátásokra és szolgáltatásokra való jogosultságnak a korhatárookra is kiterjedő feltételei;
 - c)
 - d) a tagállami oktatási rendszerek megszervezése és finanszírozása, többek között az oktatási intézmények létrehozása és irányítása, az oktatási és nevelési tevékenységek tartalma, a tantervek kidolgozása, a vizsgafolyamatok meghatározása és a jogosultsági feltételek, ideértve a díjak, valamint az iskolák, a kurzusok, az ösztöndíjak, a képzési támogatások és a diákhiteltek esetében a korhatárok megállapítását;
 - e) a valláson vagy meggyőződésen alapuló eltérő bánásmód az olyan oktatási intézményekben való felvétel tekintetében, amelyek szellemisége egy adott valláson vagy meggyőződésen alapul, a nemzeti jogok, hagyományoknak és gyakorlatnak megfelelően;
 - f) a magán- és családi élet területét érintően kínált árukhoz és szolgáltatásokhoz – többek között a lakhatáshoz – való hozzáférés és azok értékesítése, illetve nyújtása, továbbá az ezekkel összefüggésben végrehajtott ügyletek.

- (3)
- (3a) Ez az irányelv nem érinti a vallási jelképek viselését engedélyező vagy megtiltó nemzeti intézkedéseket, és nem korlátozza a tagállamok hatáskörét ezekben a kérdésekben.
- (4) Ez az irányelv nem érinti az állam, az állami intézmények vagy szervek, vagy az oktatás világi jellegét biztosító nemzeti jogszabályokat, továbbá az egyházak, illetve a valláson vagy meggyőződésen alapuló más szervezetek jogállásáról szóló nemzeti jogszabályokat, és nem korlátozza a tagállamoknak az Európai Unió működéséről szóló szerződés 17. cikkében elismert hatáskörét ezekben a kérdésekben.
- (4a) Ez az irányelv nem érinti a bizonyos szociális ellátások tekintetében megkülönböztetésmentes kedvezményes elbánást biztosító célzott nemzeti intézkedéseket, amennyiben és mindaddig, amíg ezen intézkedésekre szükség van a születésszám csökkenéséből eredő demográfiai kihívás kezeléséhez, ahogyan azt pontos, a születésszám csökkenését bizonyító adatok alátámasztják.
- (5) Ez az irányelv nem terjed ki az állampolgársági alapon történő eltérő bánásmódra, és nem érinti a harmadik országbeli állampolgároknak, illetve hontalan személyeknek a tagállamok területére való beutazására és a tagállamok területén való tartózkodására vonatkozó rendelkezéseket és feltételeket, sem bármely olyan bánásmódot, amely az érintett, harmadik országbeli állampolgárok, illetve hontalan személyek jogállásából ered.
- (5a) Az általános érdekű szolgáltatások szintjének regionális vagy helyi eltéréseiből eredő eltérő bánásmód ezen irányelv értelmében nem minősül hátrányos megkülönböztetésnek.

4. cikk

4a. cikk

Észszerű alkalmazkodás a fogyatékossgal élő személyek igényeihez

- (1) A fogyatékossgal élő személyek vonatkozásában az egyenlő bánásmód elvének betartása érdekében a 3. cikkben foglalt területeken gondoskodni kell az észszerű alkalmazkodásról.
- (2) Az (1) bekezdés alkalmazásában az észszerű alkalmazkodás azokat a szükséges és megfelelő módosításokat és kiigazításokat jelenti, amelyek nem járnak indokolatlan teherrel, és amelyek egy konkrét esetben szükségesek annak biztosításához, hogy a fogyatékossgal élő személy másokkal egyenlő alapon részesülhessen szociális védelmi intézkedésben, vehessen részt az oktatásban, illetve férhessen hozzá az ezen irányelv hatálya alá tartozó árukhoz vagy szolgáltatásokhoz és részesülhessen azok értékesítéséből, illetve nyújtásából.
- (3) A lakhatási szolgáltatások esetében az (1) és a (2) bekezdés nem kötelezi a szolgáltatót arra, hogy az épületen szerkezeti átalakításokat végezzen, illetve hogy azok költségét viselje. A nemzeti joggal és gyakorlattal összhangban a lakhatást biztosító szolgáltatónak el kell fogadnia az ilyen jellegű átalakításokat, ha azok finanszírozása más forrásból történik, és nem járnak aránytalan teherrel.
- (4) E cikk rendelkezései nem érintik az uniós jog azon rendelkezéseit, amelyek konkrét áruk vagy szolgáltatások tekintetében vonatkoznak az akadálymentességre vagy az észszerű alkalmazkodásra.

- (5) Annak elemzésekor, hogy az e cikknek való megfeleléshez szükséges intézkedések aránytalanul nagy terhet jelentenek-e, különösen az alábbiakat kell figyelembe venni:
- a) a kötelezett mérete, erőforrásai, jellege, valamint nettó forgalma és nyeresége;
 - aa) a megfelelő és szükséges intézkedés elmaradása által érintett, fogyatékossgal élő személyre gyakorolt kedvezőtlen hatás;
 - b) a megfelelő és szükséges intézkedés becsült költsége;
 - c) általánosságban a fogyatékossgal élő személyek számára a megvalósításból származó becsült előnyök, figyelembe véve az érintett áruk és szolgáltatások felhasználásának gyakoriságát és időtartamát, valamint az értékesítővel vagy a szolgáltatóval való kapcsolat gyakoriságát és időtartamát;
 - ca) az, hogy milyen összegű közfinanszírozás áll a kötelezett rendelkezésére a megfelelő és szükséges intézkedés végrehajtásához;
 - d)
 - e) a szóban forgó ingó vagy ingatlan javak történelmi, kulturális, művészeti vagy építészeti értéke; és
 - f) a szóban forgó intézkedések biztonságossága és megvalósíthatósága.

Amennyiben a terhet az érintett tagállamban a fogyatékossgügyi politika keretében meglévő intézkedések kielégítően ellensúlyozzák, az nem tekinthető aránytalanul nagyknak.

(2)

(3)

5. cikk

Pozitív intézkedések

- (1) A teljes egyenlőség gyakorlati megvalósításának biztosítása érdekében az egyenlő bánásmód elve nem akadályozhat meg egyetlen tagállamot sem olyan egyedi intézkedések fenntartásában vagy elfogadásában, amelyek vallásból vagy meggyőződésből, fogyatékoságból, életkorból vagy szexuális irányultságból adódó hátrányok megelőzésére és ellensúlyozására irányulnak.

6. cikk

Minimumkövetelmények

- (1) A tagállamok bevezethetnek vagy fenntarthatnak olyan rendelkezéseket, amelyek az egyenlő bánásmód elvének védelme szempontjából kedvezőbbek, mint az ezen irányelvben megállapított rendelkezések.
- (2) Ennek az irányelvnek a végrehajtása semmi esetben sem jelenthet alapot az irányelv hatálya alá tartozó területeken a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelemnek a tagállamok által már elért szintjéhez képest történő csökkentéséhez.

II. FEJEZET

JOGORVOSLAT ÉS JOGÉRVÉNYESÍTÉS

7. cikk

Jogvédelem

- (1) A tagállamok gondoskodnak arról, hogy minden olyan személy, aki úgy ítéli meg, hogy az egyenlő bánásmód elvének be nem tartása miatt őt sérelem érte, az ebből az irányelvből eredő kötelezettségek teljesítése tekintetében bírósági és/vagy közigazgatási eljáráshoz, vagy – ha a tagállamok úgy tartják megfelelőnek – alternatív vitarendezési eljáráshoz folyamodhasson, akár annak a viszonynak a megszűnte után is, amelyben a hátrányos megkülönböztetés állítólagosan történt.
- (2) A tagállamok gondoskodnak arról, hogy azok az egyesületek, szervezetek vagy egyéb jogi személyek, amelyeknek a tagállam saját nemzeti jogszabályaiban megállapított feltételekkel összhangban jogos érdekét képezi az ezen irányelvben foglalt rendelkezések betartásának biztosítása, a panaszos nevében, illetve támogatójaként, annak jóváhagyásával, az ebből az irányelvből eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében bírósági és/vagy közigazgatási eljárásokban vegyenek részt.
- (3) Az (1) és (2) bekezdés nem érinti az egyenlő bánásmód elve tekintetében a keresetek benyújtásának határidejére vonatkozó nemzeti szabályokat.
- (4) Ez a rendelkezés nem érinti az (EU) 2024/1499 tanácsi irányelv 10. cikkének alkalmazását.

8. cikk
Bizonyítási teher

- (1) A tagállamok a nemzeti igazságszolgáltatási rendszerükkel összhangban meghozzák az annak biztosításához szükséges intézkedéseket, hogy abban az esetben, ha egy olyan személy, akit saját állítása szerint az egyenlő bánásmód elvének be nem tartása miatt sérelem ért, bíróság vagy más illetékes hatóság előtt olyan tényeket állít, amelyek alapján vélelmezhető a hátrányos megkülönböztetés, az alperest terhelje annak bizonyítása, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalma nem sérült.
- (2) Az (1) bekezdés nem akadályozza meg, hogy a tagállamok olyan bizonyítási szabályokat vezessenek be, amelyek kedvezőbbek a felperes számára.
- (3) Az (1) bekezdés nem alkalmazandó a büntetőeljárásokra.
- (4) A tagállamok dönthetnek úgy, hogy nem alkalmazzák az (1) bekezdést az olyan eljárások során, amelyekben a bíróság vagy egyéb illetékes hatóság deríti fel az eset tényállását.
- (5) E cikk (1), (2), (3) és (4) bekezdését minden olyan jogi eljárás esetén is alkalmazni kell, amelyet a 7. cikk (2) bekezdése alapján indítottak.

9. cikk
Viktimizáció

A tagállamok a nemzeti jogrendszerükbe olyan intézkedéseket vezetnek be, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az egyéneket megvédjék a panaszra vagy az egyenlő bánásmód elvének betartatása érdekében indított eljárásra reakcióként alkalmazott hátrányos bánásmódtól vagy hátrányos következményektől.

10. cikk
Tájékoztatás

A tagállamok gondoskodnak arról, hogy az érintett személyek az adott tagállam egész területén, megfelelő eszközök segítségével tájékoztatást kapjanak az ezen irányelv alapján hozott rendelkezésekről, valamint a már hatályos, vonatkozó rendelkezésekről.

11. cikk
Párbeszéd az érdekelt felekkel

A tagállamok, azzal a céllal, hogy érvényt szerezzenek az egyenlő bánásmód elvének, ösztönzik a párbeszédet azon érdekelt felekkel, amelyeknek a nemzeti joggal és gyakorlattal összhangban jogos érdekét képezi, hogy az ezen irányelv hatálya alá tartozó területeken hozzájáruljanak az ezen irányelvben meghatározott okokból történő hátrányos megkülönböztetéssel szembeni küzdelemhez.

12. cikk

III. FEJEZET

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

13. cikk

Megfelelés

A tagállamok meghozzák az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy ezen irányelv hatályának keretében biztosítsák az egyenlő bánásmód elvének betartását, és különösen azt, hogy

- a) az egyenlő bánásmód elvével ellentétes minden törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezést hatályon kívül helyezzenek;
- b) az egyenlő bánásmód elvével ellentétes minden szerződéses rendelkezést, vállalkozási belső szabályt, valamint nyereségorientált és non-profit egyesületekre vonatkozó szabályt semmissé nyilvánítsanak vagy nyilváníthassanak, vagy módosítsanak.

14. cikk

Szankciók

A tagállamok megállapítják az ezen irányelvnek megfelelően elfogadott nemzeti rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó szankciókra vonatkozó szabályokat, és meghoznak minden szükséges intézkedést e szabályok alkalmazásának biztosítására. A szankciók közé tartozhat a kártérítésre kötelezés is, amely kártérítés nem korlátozható felső értékhatár előzetes megállapításával, és a szankcióknak hatékonynak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lenniük.

14a. cikk

A nemek közötti egyenlőség általános érvényesítése

A tagállamok ezen irányelv végrehajtása során figyelembe veszik az egyenlőtlenségek kiküszöbölésének, valamint a férfiak és nők közötti egyenlőség előmozdításának célkitűzését.

14b. cikk
Az (EU) 2024/1499 irányelv
(a COM(2022) 689 final javaslat alapján elfogadott irányelv) módosításai

Az (EU) 2024/1499 irányelv a következőképpen módosul:

1. Az 1. cikk (1) és (2) bekezdésében, a 4. cikkben, az 5. cikk (1) és (2) bekezdésében, a 8. cikk (1) bekezdésében, a 10. cikk (1) bekezdésében, a 15. cikkben, továbbá a 16. cikk (2) és (4) bekezdésében „a 79/7/EGK, a 2000/43/EK, a 2000/78/EK és a 2004/113/EK”, illetve a „79/7/EGK, 2000/43/EK, 2000/78/EK és 2004/113/EK” szövegrészek helyébe „a 79/7/EGK, a 2000/43/EK, a 2000/78/EK, a 2004/113/EK és az XX/XX (a „COM(2022) 426 végleges” javaslat alapján elfogadandó irányelv)”, illetve a „79/7/EGK, 2000/43/EK, 2000/78/EK, 2004/113/EK és XX/XX (a „COM(2008) 426 végleges” javaslat alapján elfogadott irányelv)” szövegrészek lépnek.
2. A 6. cikk (1) bekezdésében „a 79/7/EGK irányelv 4. cikke, a 2000/43/EK irányelv 2. cikke, a 2000/78/EK irányelv 2. cikke, vagy a 2004/113/EK irányelv 4. cikke” szövegrész helyébe „a 79/7/EGK irányelv 4. cikke, a 2000/43/EK irányelv 2. cikke, a 2000/78/EK irányelv 2. cikke, a 2004/113/EK irányelv 4. cikke vagy az XX/XX irányelv (a „COM(2008) 426 végleges” javaslat alapján elfogadott irányelv) 2. cikke” szövegrész lép.

15. cikk
Végrehajtás

- (1) A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek ... [3 évvel az elfogadást követően]-ig megfeleljenek. Erről haladéktalanul tájékoztatják a Bizottságot, és közlik a Bizottsággal az említett rendelkezések szövegét.

Amikor a tagállamok elfogadják ezeket a rendelkezéseket, azokban hivatkozni kell erre az irányelvre, vagy azokhoz hivatalos kihirdetésük alkalmával ilyen hivatkozást kell fűzni. A hivatkozás módját a tagállamok határozzák meg.

- (2) A 4a. cikket illetően a tagállamok jogosultak arra, hogy éljenek az (1) bekezdésben említett átültetési időszak legfeljebb 2 évvel való meghosszabbításának lehetőségével. A tagállamok e célból értesítik a Bizottságot, és ...[3 évvel az elfogadást követően]-ig közlik az átültetés megfelelő időpontját.
- (3)
- (4) A tagállamok előmozdítják az egyenlő bánásmódra és a megkülönböztetésmentességre vonatkozó adatok gyűjtését. Az adatokat a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal, valamint az alkalmazandó uniós joggal, különösen az (EU) 2016/679 rendelettel (általános adatvédelmi rendelet) összhangban kell gyűjteni.

16. cikk

Jelentéstétel

- (1) A tagállamok ... [4 évvel a 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott időpontot követően]-ig és azt követően ötévente közlik a Bizottsággal az ahhoz szükséges összes információt, hogy a Bizottság jelentést készíthessen az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak ezen irányelv alkalmazásáról.
- (2) A Bizottság a jelentésében – adott esetben – figyelembe veszi az egyenlőséggel foglalkozó nemzeti szerveknek és az érdekelteknek, valamint az EU Alapjogi Ügynökségének a véleményét. A nemek közötti egyenlőség általános érvényesítésére vonatkozó, az Európai Unió működéséről szóló szerződés 8. cikkben meghatározott elvvel összhangban ennek a jelentésnek tartalmaznia kell többek között a meghozott intézkedések nőkre és férfiakra gyakorolt hatásainak vizsgálatát is. A kapott információkra figyelemmel e jelentésnek – szükség esetén – az irányelv felülvizsgálatára és módosítására vonatkozó javaslatokat is tartalmaznia kell.

17. cikk
Hatálybalépés

Ez az irányelv az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetésének napján lép hatályba.

A 14b. cikket ...[ezen irányelv átültetésére vonatkozó határidő]-tól/-től kell alkalmazni.

18. cikk
Címzettek

Ennek az irányelvnek a tagállamok a címzettjei.
